

januari 2025

Inget barn ska vräckas

Vad krävs för att uppfylla nollvisionen?

Tove Bjelving

arena idé

Inget barn ska vråkas

Vad krävs för att uppfylla nollvisionen?

Författare: Tove Bjelving

Grafisk form: Jonna Lindberg, Arena Opinion
Stockholm 2024

© Arena Idé, Bostad 2030 och Tove Bjelving

Rapporten i en mening:

Rapporten sammanställer och åskådliggör den senaste vråkningsstatistiken från Kronofogden samt data från Boverket och SCB, och tar stöd i aktuell forskning om barns utsatthet på bostadsmarknaden för att föreslå hur nollvisionen om vråkning av barn kan uppfyllas.

Sammanfattning

- Trots att det finns en nollvision mot vråkning av barn, vråktes 342 barn första halvåret 2024. Mörkertalet av hushåll som ofrivilligt avhyses från sina hem är stort. Fyra gånger fler än de som vråks lämnar hemmet innan vråkning träder i kraft.
- En tidigare positiv trend med minskat antal vråkning har brutits. Ansökningarna om vråkning har ökat med 20 procent sedan 2017 och antalet verkställda vråkning har ökat med över 30 procent.
- Det vanligaste skälet till en vråkning är att hyresgästen inte har råd att betala hyran. 8 av 10 vråkningsfall beror på en hyresskuld, och i ärenden som berör barn är hyresskuld skälet i 9 av 10 vråkningsfall. Ändå tar socialtjänsten sällan på sig betalningsansvaret för att förhindra en vråkning.
- Vråkningsstatistiken ger inte hela bilden av situationen på bostadsmarknaden. Det är enbart de som överhuvudtaget har kunnat ta sig in på förstahandsmarknaden som syns i vråkningsstatistiken. I takt med att det blir svårare att hitta ett tryggt boende för hushåll med låga inkomster, ökar antalet hushåll som helt enkelt inte släpps in på förstahandsmarknaden för hyresrätter. Därför behöver vråkningsbegreppet utvidgas och det behövs fler mått för att förstå hur utsattheten på bostadsmarknaden utvecklas.

Tove Bjelving är statistiker och praktikant på Arena Idé och Bostad 2030 under höstterminen 2024. Tove är förtroendevald för organisationen jagvillhabostad.nu.

arena idé

Arena Idé är en progressiv och partipolitiskt obunden tankesmedja med medborgar- och löntagarperspektiv. Vi finansieras av fackföreningsrörelsen och är en del av den ideella föreningen Arenagruppen. Arena Idé fokuserar på frågor som rör arbetsmarknaden, ekonomisk politik, välfärd och demokrati.

BOSTAD2030

Bostad 2030 är en fristående bostadspolitisk tankesmedja bildad av Arenagruppen. Tankesmedjan drivs med stöd från bland annat Hyresgästföreningen. Uppdraget är att bidra till en mer fakta- och kunskapsdriven bostadspolitisk diskussion.

Innehållsförteckning

Rapporten i en mening	2
Sammanfattning	2
Inledning	5
Rapportens upplägg	5
Så går en vräkning till	6
När vräkningsbeslutet är fattat	8
Andra typer av påtvingade avflyttningar	8
Stort mörkertal	10
Skillnader mellan hyresrätt och bostadsrätt	11
Konsekvenserna vid en vräkning	12
Vräkningar som berör barn	13
Varför får barn vräkas?	14
Socialtjänstens roll	15
Färre vräkningar – inte nödvändigtvis ett bra tecken	16
Ekonomiska svårigheter vanligaste skälet till vräkning	17
Slutsats: Det här krävs för att uppfylla nollvisionen	19
Referenslista	20

Inledning

Ett tryggt boende borde vara en självklar del av varje barns uppväxt. Men så ser det inte ut idag. Det beror på bostadsbrist, i synnerhet brist på hyresrätter med en överkomlig hyra, men också på ekonomiska svårigheter för barnfamiljer. Toppen på isberget syns i vräkningsstatistiken. Trots att det sedan 2007 finns en nollvision mot vräkningar av barn (Socialstyrelsen 2007) har 8 939 barn vräkts sedan 2008. Samtidigt är mörkertalet stort, då många flyttar innan avhysningen träder i kraft och en vräkning hinner genomföras.

Det är först 2008 som statistik över vräkningar av barn börjar registreras hos Kronofogden. Varje februari och september släpper Kronofogden ny statistik över antalet barn som drabbats av vräkningar det senaste halvåret, och under dagarna som följer frågas politikerna ut för att hållas till svars för hur en sådan här utveckling kan ha fått ske. Upprörda uttalanden ges och nya utredningar tillsätts. Ändå fortsätter utvecklingen att gå åt fel håll. Vad krävs för att stoppa barnvräkningarna?

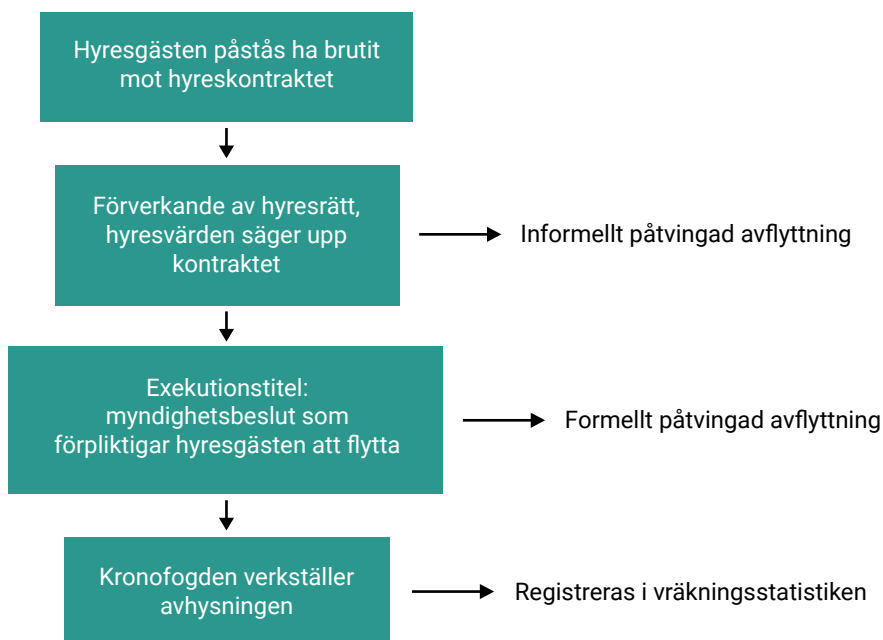
Rapportens upplägg

Den här rapporten handlar om vräkningar, i synnerhet av barn, och hur dessa kan förebyggas. Rapporten går igenom vräkningsprocessen, hur många som berörs och hur många av dessa som är familjer med barn, samt vad som orsakar en vräkning. Avslutningsvis föreslås åtgärder för att förebygga vräkningar i allmänhet och vräkningar av barn i synnerhet. Fokus i rapporten är på relationen mellan hyresvärd och hyresgäst.

Så går en vräkning till

Att säga upp en hyresgäst är i Sverige relativt svårt. Vi har ett starkt besittningsskydd, och en hyresgäst har i nästan alla fall rätt att förlänga avtalet även när hyresvärden vill säga upp det (12 kap. 46 jordabalken). Samtidigt är vräkningssprocessen när den väl inleds väldigt kort i Sverige jämfört med andra europeiska länder (Kenna et al. 2016; von Otter et al. 2017). En vräkning, eller avhysning som det officiellt kallas, är det sista steget i en längre process. Processen beskrivs i figuren nedan.

Figur 1

En hyresgäst kan förlora sitt besittningsskydd om hyresrätten blir *förverkad*. Det innebär att hyresgästen har brutit mot hyresavtalet eller på annat sätt mist sin rätt att bruka bostaden, och endast då har hyresvärden rätt att avsluta avtalet i förtid utan vanlig uppsägningstid. Förverkande av hyresrätten kan endast ske av de anledningar som ges i 12 kap. 42 § jordabalken, varav de mest relevanta för denna rapport är: att hyresgästen har

en hyresskuld, upprepad sen betalning av hyran, olovlig andrahandsuthyrning, vanvård av bostaden eller störningar. 2024 gjordes ett tillägg till jordabalken som gör det möjligt att anse att en hyresgäst har förverkat sin hyresrätt om bostaden eller tillhörande utrymme används för att begå brottslighet.

När det gäller sen inbetalning av hyra kan en hyresvärd redan en vecka efter förfallodagen säga upp avtalet. Hyresvärden måste i detta fall informera socialnämnden i kommunen om uppsägelsen och dess anledning. Hyresgästen har tre veckor på sig att betala tillbaka hyresskulden och då undvika vräkning. Vräkningen kan även undvikas genom att socialnämnden åtar sig betalningsansvaret för hyran. Detta är det enda fall då socialtjänsten formellt kan stoppa en vräkning (12 kap. 44 § p. 1 jordabalken).

Vid störning eller brist i skötsamhet krävs att hyresgästen får en uppmaning om rättelse, samt att hyresvärden underrättar socialnämnden i kommunen. Om hyresgästen inte rättar sig efter uppmaningen blir hyresrätten förverkad. I fall av ”särskilt allvarlig bristande skötsamhet eller särskilt allvarliga störningar” kan en uppsägning ske genast, och hyresvärden behöver endast skicka en kopia på uppsägelsen till socialnämnden (12 kap. 25 § jordabalken).

I det nya tillägget 2024:313 (Åtgärder för tryggare bostadsområden) ingår även brottslighet som hyresgästen eller dennes barn begår i närmiljön om den ”inte skäligen bör tålas av dem som bor i lägenhetens omgivning” (12 kap. 25 § 3 st. jordabalken). Detta skapar ännu ett sätt som barn kan vräkas (Civil Rights Defenders 2023).

När kontraktet är uppsagt kan hyresvärden ansöka om ett myndighetsbeslut som förpliktigar hyresgästen att flytta, även kallat exekutionstitel (10 och 14 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning). Detta görs oftast via Kronofogdens *summariska process* (rättslig prövning direkt hos Kronofogden) men kan också göras via hyresnämnden eller tingsrätten. Det är först efter att en exekutionstitel har getts som hyresvärden kan ansöka om att Kronofogden ska genomföra vräkningen (Socialstyrelsen 2022).

När vräkningsbeslutet är fattat

När Kronofogden har beslutat att de ska verkställa exekutionstiteln och genomföra en vräkning meddelar de hyresgästen och socialtjänsten om datumet för vräkningen. Själva vräkningen består sedan i att Kronofogden, tillsammans med hyresvärden, kommer till bostaden och byter lås. Sedan kan allt som finns kvar i bostaden komma att magasineras, säljas eller slängas. Kostnaderna som uppstår för detta ska hyresgästen betala (Kronofogden 2024; Socialstyrelsen 2022). En registrerad verkställd avhysning blir även tillgänglig via offentliga register, vilket gör det ännu svårare för hyresgästen att få ett nytt hyreskontrakt i framtiden (Socialstyrelsen 2022).

För att en avhysning ska registreras i Kronofogdens statistik så behövs alltså först att hyresrätten förverkas, det vill säga att hyresgästen har förlorat nyttjanderätten för bostaden, sedan att hyresvärden söker om att få ett beslut hos Kronofogden, hyresnämnd eller tingsrätt som ålägger hyresgästen att flytta. Om hyresgästen efter det inte självmant flyttar kan hyresvärden ansöka om att Kronofogden verkställer avhysningen. Det är först vid en sådan, av Kronofogden verkställd, vräkning som det räknas som en avhysning.

Andra typer av påtvingade avflyttningar

Stigmat kring en vräkning och kostnaderna det innebär att bli vräkt skapar incitament för hyresgästen att flytta innan datumet för vräkning. Om hyresgästen flyttar innan vräkningsdatumet registreras det inte som en vräkning hos Kronofogden. Detta leder till ett stort mörkertal i vräkningsstatistiken. Samtidigt är konsekvenserna för individen inte påtagligt olika de som följer av en formellt verkställd avhysning. Dessa andra typer av påtvingade avflyttningar går att dela in i två kategorier, *informellt påtvingad avflyttning* och *formellt påtvingad avflyttning* (Kjellbom 2016). En schematisk bild av de olika typerna av påtvingade avflyttningar ges i figur 1.

Ett förverkande av en hyresrätt leder oftast inte till en avhysning. I vissa fall får hyresgästen tillbaka rätten till bostaden genom någon av de ovan nämnda vägarna, men i många andra fall flyttar hyresgästen innan det gått så långt att Kronofogden verkställer en formell vräkning. Det är en av anledningarna till att mörkertalet i statistiken lär vara stort.

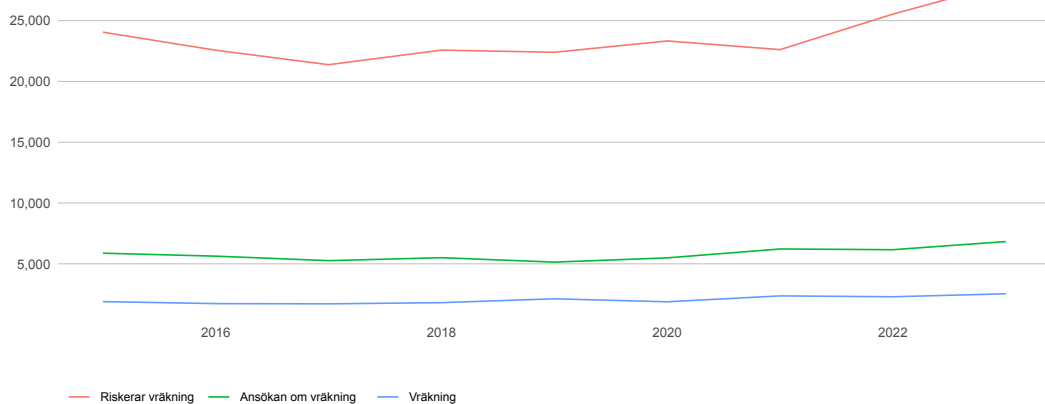
Informellt påtvingad avflyttning sker när hyresgästen godtar en uppsägning från hyresvärden och flyttar utan att ett myndighetsbeslut har tagits. Kronofogden har då ingen vetskap om uppsägningen, och endast i fall som gäller bristande skötsamhet och störningar (12 kap. 42 § 3 st. jordabalken) eller hyresskuld (12 kap. 44 § 1 p. jordabalken) har hyresvärden en skyldighet att informera socialtjänsten vid en uppsägning.

Formellt påtvingad avflyttning sker när en rättslig prövning har skett och en exekutionstitel har getts, men hyresgästen flyttar ut ur bostaden innan Kronofogden verkställer vräkningen. När datum för vräkning är fastställt av Kronofogden informeras även socialtjänsten.

Figur 2

Vräkningsprocessens olika steg

Antal ärenden hos Kronofogden, 2011 - 2023

Källa: Kronofogden

Figur 2 visar skillnaden i antal ärenden för de olika stegen i vräkningprocessen. 2023 var det 28 074 ansökningar om exekutionstitel (*Riskerar vräkning*), 6 831 ansökningar om verkställande av vräkningar (*Ansökan om vräkning*), och 2 536 verkställda avhysningar (*Vräkningar*). I genomsnitt är det bara drygt 8 procent av alla ansökningar om exekutionstitel som leder till en vräkning. Detta beror dock inte bara på andra typer av påtvingade avflyttningar, utan kan också bero på att hyresgäster har återvunnit rätten till bostaden eller att hyresvärden har dragit tillbaka uppsägningen.

Stort mörkertal

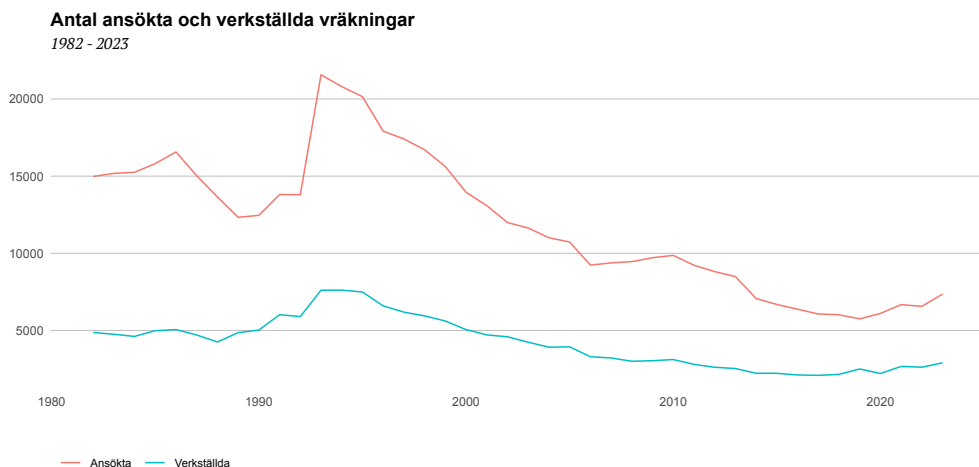
Ida Nilsson (2024) har gjort en statistisk analys av alla fall där en hyresvärd ansökte om en summarisk process hos Kronofogden mellan januari 2009 och mars 2012. Analysen visar att gruppen som "självmant" flyttade när de blivit uppsagda var fyra gånger större än gruppen som faktiskt vräktes. I gruppen som flyttade innan en genomförd vräkning fanns det också fler personer med barn än det gjorde hos dem som vräktes.

För de barn som drabbas finns det ingen större skillnad mellan att tvingas lämna sitt hem för att man vräks och att tvingas lämna sitt hem för att man annars kommer vräkas. Om ett barn är närvarande vid vräkningstillfället riskerar det så klart att vara en traumatisk händelse, men de största konsekvenserna kommer ifrån osäkerheten och utsattheten som följer av att tvingas lämna sitt hem och inte ha ett tryggt boende att flytta till, vilket även sker vid en påtvingad avflyttning.

Ett annat mörkertal i statistiken är de "vräkningar" som sker på andrahandsmarknaden. På andrahandsmarknaden har du endast besittningsskydd gentemot den som hyrt ut bostaden om du bott i bostaden i över två år (12 kap. 44 § 1 p. jordabalken) och gäller då endast om det har varit en laglig andrahandsuthyrning. De som är mest utsatta på bostadsmarknaden tvingas ofta till svarta hyreskontrakt med ännu färre rättigheter och en än mer osäker position.

Skillnaden mellan dem som faktiskt vräks och dem som flyttar innan vräkningen bekräftas även i figur 3. De fall som går så långt som till en vräkning kan sannolikt tolkas som fall där alla andra alternativ redan är uttömda, och där risken är stor att hemlöshet blir resultatet av vräkningen.

Figur 3

Figur 3 visar också att trenden över tid är att antalet vräkningar minskat, men att de ökat de senaste tre åren, vilket är år som sammanfallit med en hög inflation och stora hyreshöjningar. I kristider har vräkningarna ökat. Det syns en tydligt brant uppgång i samband med finanskrisen på 1990-talet, samt en viss uppgång i samband med den globala finanskrisen 2008.

Skillnader mellan hyresrätt och bostadsrätt

Denna rapport utgår ifrån relationen mellan hyresvärd och hyresgäst, men en vräkning kan drabba även bostadsrättsinnehavare, även om det inte alls är lika vanligt förekommande. I fråga om bostadsrätter gäller andra lagrum (7 kap. 18–30 §§ bostadsrättslag (BRL)) och det finns ett starkare juridiskt skydd än vad som finns för hyresgäster. Det finns ingen summarisk process för att få en exekutionstitel genom Kronofogden när det gäller bostadsrätter, utan bostadsrättsföreningen skickar ett uppsägning-brev efter att de har skickat påminnelser, och om bostadsrättshavaren inte går med på uppsägningen så krävs beslut från domstol för att Kronofogden ska kunna genomföra en tvångsförsäljning och eventuell vräkning.

Bostadsrättsinnehavare har även i vissa fall rätt till en uppsägningstid på tre månader, vilket inte återfinns i hyreslagen (7 kap. 24 § 2 st. bostadsrättslag). Bostadsrättens roll i samhället som en finansiell tillgång och inte bara en boendeform speglas i hur det finns ett större skydd mot avhyssning, trots att den riktiga faran – att bli av med sitt boende och sin trygghet – är minst lika stor för en hyresgäst.

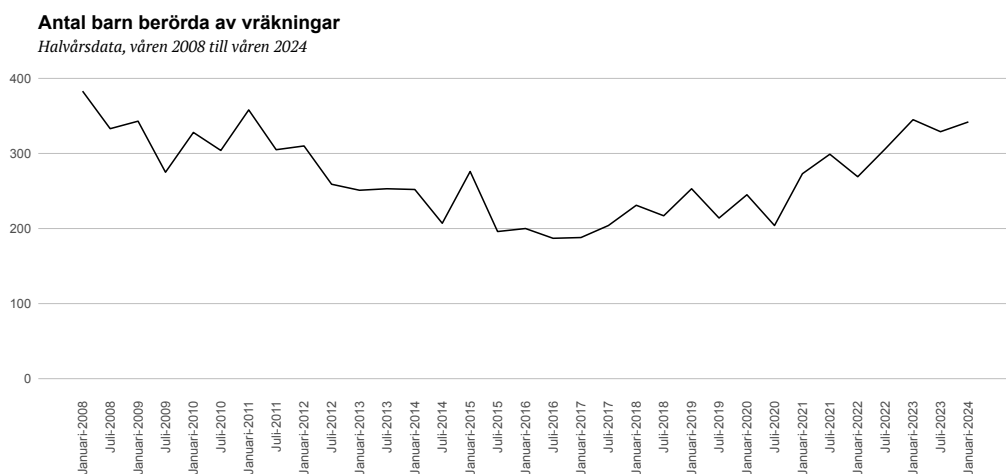
Konsekvenserna vid en vräkning

Att vräkas kan få stora negativa konsekvenser för individens välmående och trygghet. I många fall riskerar den vräkta att hamna i någon typ av hemlöshet (Socialstyrelsen 2023), vilket inte sällan förvärrar problematikerna som kan ha funnits redan innan vräkningen (Tsai & Huang 2018; Rojas & Stenberg 2015). Med en allt värre bostadsbrist där hyresvärdar kan ställa högre och högre krav för att få ett förstahandskontrakt blir det desto svårare att komma tillbaka till den ordinarie bostadsmarknaden efter en vräkning. Med andra ord – om man en gång har blivit av med sitt besittningsskydd är det svårt att få tillbaka det, och det finns inte tillräckliga skyddsnet för att se till att en vräkning inte leder till oproportionerliga konsekvenser.

Vräkningar som berör barn

De fall där konsekvenserna av en vräkning är som mest oproportionerliga är fall som berör barn, vilka befinner sig i en särskilt stark beroendeställning och inte själva har valt eller har möjlighet att påverka sin bostadssituation.

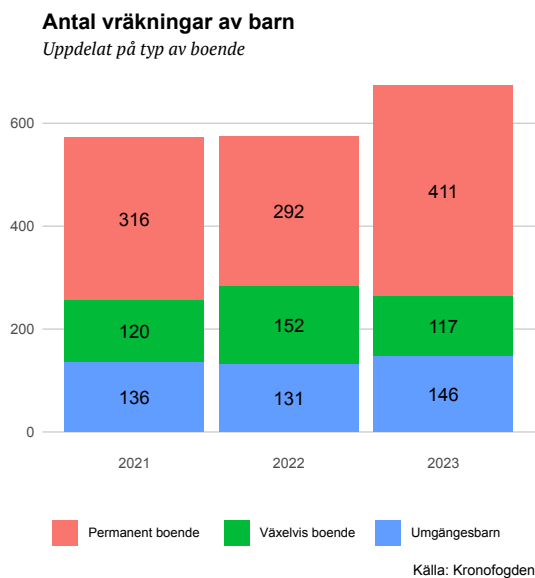
Figur 4

Källa: Kronofogden

I figur 4 visas halvårsvis data över antal barn som har berörts av vräkningar sedan 2008 när statistiken började samlas in av Kronofogden. 2008 vräktes 383 barn, vilket fortfarande är den högsta registrerade nivån. Sedan minskade antalet vräkningar långsamt fram till hösten 2016, då 187 vräkningar skedde. Efter det vände utvecklingen och nu börjar vi nästan vara uppe i lika många vräkningar som vi hade 2008. Mellan januari och juni 2024 vräktes det 342 barn – i snitt 13 barn i veckan, och återigen så täcker det bara in verkställda officiella avhysningar. Hushåll med barn är mer benägna att flytta ”självmant” innan vräkningsdatumet än hushåll utan barn (Nilsson 2024). Det finns även ett mörkertal, då de uppgifter som Kronofogden har inte alltid är detsamma som hur många barn som faktiskt berörs av vräkningen, till exempel om barnet inte är skrivet på adressen (Stenberg et al. 2011).

Figur 5

Figur 5 visar att för de flesta barn som berörs av en vräkning så var bostaden de tvingas lämna deras permanenta boende. Även de barn som bor växelvis eller är umgängesbarn (spenderar minst 30 dagar per år med den som vräks) påverkas negativt av en vräkning, inte minst på grund av hur det kan skapa ett hinder i kontakten mellan barnet och den som vräks.

Under den senaste hemlöshetskartläggningen våren 2023 var det 5 900 barn som bodde med en förälder i en hemlöshetsituation, antingen på heltid eller växelvis, och drygt 9 400 barn som hade minst en förälder som levde i en hemlöshetsituation (Socialstyrelsen 2024). Till det bör tilläggas att det är mycket svårt att mäta hemlöshet genom en intervjukartläggning, och därmed bör uppgifterna betraktas som ett minimum eftersom socialtjänsten nästan aldrig har vetskap om alla som är hemlösa, samt att det finns former av hemlöshet som är svårare att se än andra.

Varför får barn vräkas?

I vräkningsärenden uppstår en motsättning mellan individens rätt till bostad och hyresvärdens privata äganderätt (von Otter et al. 2017), och alltför ofta läggs inte tillräckligt mycket vikt vid hyresgästens behov och rättigheter. Ingenstans blir det tydligare än när barn vräks.

Barn saknar ett (specifikt) självständigt skydd mot vräkningar i lagstiftningen, och barnets bästa är sällan den avgörande faktorn vid beslut om bistånd som gäller ett barns boendesituation (Stenberg et al. 2011). Det har inte heller skett en tillräckligt stor förändring sedan barnkonventionen blev lag i Sverige 2018. Av 36 hyresärenden i hovrätten som berörde barn så var det bara 2 fall där hyresgästen vann baserat på en bedömning av barnets bästa (Barnombudsmannen 2020).

Barnkonventionens (SFS 2018:1197) 27:e artikel handlar om hur alla barn har rätt till en god levnadsstandard, och att staten vid behov ska tillhandahålla vad som krävs för att uppnå det – särskilt i fråga om mat, kläder och bostad. Utöver det så säger artikel 26 att om föräldrar eller vårdnadshavare saknar tillräckliga resurser för att uppfylla barnets rätt till social trygghet så har barnet rätt till statligt stöd för att uppnå det. FN har i sina två senaste rapporter om hur Sverige lever upp till barnkonventionen kritiserat Sveriges vräkningar av barn, och hur dessa hanteras (FN:s kommitté för barnets rättigheter 2015 & 2023).

Socialtjänstens roll

Socialtjänsten har i uppdrag att arbeta för att förebygga vräkningar (Socialstyrelsen 2022) och är en central part i nästan alla vräkningsärenden. Trots detta har hyresvärden i vissa fall ingen skyldighet att informera socialtjänsten när någon riskerar vräkning, och det enda fallet då socialtjänsten juridiskt kan bestrida en vräkning är om de åtar sig betalningsansvaret under återvinningsfristen vid en sen hyresinbetalning (12 kap. 44 § 4 st. 1 JB). I de senare delarna av processen kan de endast försöka förhandla med hyresvärden om att dra tillbaka uppsägningen och komma överens om en handlingsplan framåt, men det fungerar bara om hyresvärden går med på det.

Möjligheterna för socialtjänsten att gripa in är också begränsade i och med att socialtjänsten i vissa fall får reda på att en vräkning ska ske först en vecka innan vräkningsdatumet (Socialstyrelsen 2022). Det är avtalet och hur det efterföljts som står i centrum i ett vräkningsärende, inte bostadens värde för den boende eller riskerna som kommer av att förlora den (Kjellbom 2016). Det gäller även när de boende innefattar barn, vilket kan tyckas strida mot barnkonventionen.

I juli 2025 väntas en ny socialtjänstlag träda i kraft. Ett av målen med den nya lagen är att ”barnets bästa ska beaktas vid åtgärder som rör barn” (Socialdepartementet, 2024). En av målsättningarna med förändringen är att bättre harmonisera socialtjänstlagen med barnkonventionen – men när det gäller vräkningar av barn så är det ingenting som nämns i den nya lagen.

Syftet med att socialtjänsten informeras under vräkningsärenden är att se till att individens behov tas till vara. Men i många fall är det socialtjänstens handlingsutrymme, beroende på typen av vräkningsärende, som styr vilken hjälp hyresgästen kan få, snarare än vilket bistånd individen är i behov av. I fall av hyresskuld kan socialtjänsten åta sig betalningsansvaret och därmed direkt tillgodose hyresgästens behov av att bo kvar, men i alla andra fall finns inte den möjligheten (Kjellbom 2016).

2023 var hyresskuld orsaken till 81 procent av alla vräkningar, och till 88 procent av de vräkningar där barn berörs. Det har sedan länge uppmärksamats att socialtjänsten inte tillräckligt ofta använder sig av möjligheten att hindra vräkningar genom att själva åta sig betalningsansvaret (von Otter et al. 2015). Det är bara 49 kommuner som använder sig av hyresgarantier för att motverka vräkningar och hemlöshet (Boverket 2024).

I de fall då socialtjänsten inte kan förhindra en avhysning har de möjlighet att tillgodose individens behov av boende och ”moderera avflyttningspåföljdens konsekvenser genom att vara den enskilde behjälplig med ’annat boende’” (prop. 1992/93:115 s. 32, i Kjellbom 2016). Det som godtas som annat boende kan dock också klassas som ”icke-akut” hemlöshet. Det finns inget krav på ett tryggt och säkert boende efter en vräkning, inte ens för barn.

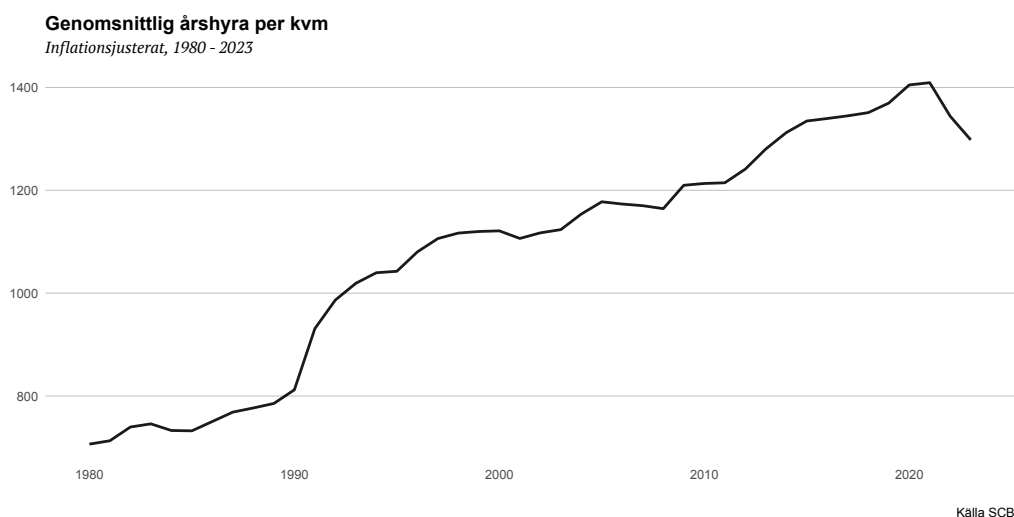
Färre vräkningar – inte nödvändigtvis ett bra tecken

Bostadsbristen blir värre år för år, och byggandet är på historiskt låga nivåer. Hyrorna (figur 6) och inkomstkraven blir högre medan köerna blir längre och trångboddheten trängre, och politiken förblir frånvarande. Färre och färre kan få ett förstahandskontrakt, fler och fler hamnar i otrygga boendeförhållanden.

Om den här utvecklingen fortsätter så skulle det inte vara förvånande om vi snart ser antalet vräkningar gå ner. Inte för att förutsättningarna för att få bo kvar har förbättrats, utan för att färre ens har möjligheten att få ett förstahandskontrakt – och därmed kan bli avhysta och synas i vräkningsstatistiken. Därför bör vräkningsbegreppet utvidgas och fokusera mer på andra typer av utsatthet och osäkerhet på bostadsmarknaden. Om inte så kanske vi luras till att tro att problemet löst sig självt, när det snarare tagit sig nya uttryck. Det finns en risk i att stirra sig blind på vräkningsstatistiken. Det behövs fler mått för att få en nyanserad bild av utsattheten på bostadsmarknaden.

Figur 6

Ekonomiska svårigheter vanligaste skälet till vräkning

Det vanligaste skälet till en vräkning är att hyresgästen inte har råd att betala hyran. Hyresskuld utgör 81 procent av vräkningsfallen. Resterande kan handla om att hyresgästen på annat vis har misskött sig eller sin bostad så till den grad att det kan utgöra grund för vräkning. Med andra ord är åtgärder för att mildra ekonomiska svårigheter som exempelvis arbetslöshet eller sjukdom också viktiga för att öka tryggheten på bostadsmarknaden, inte minst för fattiga barnfamiljer som varit särskilt hårt drabbade av den höga inflationen 2022–2024.

I denna situation har regeringen istället valt att sänka tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag från 40 procent till 25 procent.

Årshyrorna per kvadratmeter har också ökat betydligt snabbare än den allmänna löneutvecklingen. Figur 6 visar att även när man kontrollerar för inflation så har hyresnivån ökat med 15 procent de senaste tjugo åren. Inflationsjusteringen gör att det ser ut som att hyresnivån minskade 2023, men det är endast på grund av att inflationen var så mycket högre än hyreshöjningarna det året. Sedan dess har hyrorna fortsatt öka – både nominellt och justerat för inflation. Vanliga hushåll måste betala mer för samma standard som tidigare.

Höjda hyror gör också att de ekonomiska trösklarna in på bostadsmarknaden höjs, och att det blir dyrare att bo kvar i sin bostad när hyrorna stiger snabbare än inkomsterna.

Slutsats: Det här krävs för att uppfylla nollvisionen

Den här rapporten har visat att dagens lagstiftning är otillräcklig för att förhindra vräkningar av barn. För att uppfylla nollvisionen mot vräkningar av barn krävs att barn får en särställning i hyreslagen. Som ett första steg bör barns behov av ett tryggt boende tydligare vägas in vid både Kronofogdens och domstolars beslut om vräkningar av barn, så som det ska göra enligt barnkonventionen. Ingen vräkning där barn berörs bör få ske om det riskerar att skada barnet.

Vikten av att förhindra vräkningar av barn måste också spela en större roll vid socialtjänstens behovsprövning. Den vanligaste orsaken till att barn vräks är att barnets vårdnadshavare har en hyresskuld. För att kunna uppfylla nollvisionen måste barnfamiljers ekonomiska situation därför förbättras, inte minst genom att socialtjänsten oftare ger stöd till familjer som befinner sig i ekonomisk utsatthet för att göra det möjligt för dem att bo kvar.

Att barn berövas ett tryggt boende hänger också ihop med hur bostadsmarknaden fungerar. För att förhindra vräkningar av barn, och att allt fler barn tvingas leva med otrygga bostadsförhållanden, krävs en reformering av svensk bostadspolitik.

Just nu ökar antalet vräkningar av barn. Samtidigt finns det inga tecken på att vare sig barnfamiljers utsatta ekonomiska situation eller bostadsbristen är på väg att åtgärdas. Det finns en risk att en fungerande bostadspolitik kan upplevas som allt mer orealistisk, och att politikerna därför abdikerar från idén om en bostadsmarknad som fungerar även för hushåll med låga inkomster, och att man istället inför någon typ av villkorsbaserad social housing med särskilda bostäder och bostadsområden för ekonomiskt utsatta. En sådan politik skulle öka segregationen och inte få bukt med det verkliga problemet: att Sverige idag saknar en fungerande bostadsmarknad med överkomliga hyror. Social housing är inte en lösning. Istället måste dagens låga bostadsbyggande ersättas med kraftigt utökad byggande av hyreslägenheter med överkomliga hyror.

Referenslista

- Barnombudsmannen (2020). Svenska domar och beslut där barnkonventionen nämns. <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/tolkning-av-barnkonventionen/rattspraxis-gallande-barnkonventionen/svenska-domar-och-beslut-dar-barnkonventionen-namns/>
- Civil rights defenders (2023). Vräkning av barnfamiljer där ett barn har begått brott. https://crd.org/sv/civ_qa/vrakning-av-barnfamiljer-dar-ett-barn-har-begatt-brott/
- Kenna, P., Benjaminsen, L., Nasarre-Aznar, S. & Busch-Geertsema, V., Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, (2016). Pilot project ”Promoting protection of the right to housing : homelessness prevention in the context of evictions” : full report - final version. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2767/463280>
- FN:s kommitté för barnets rättigheter (2023). Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf
- FN:s kommitté för barnets rättigheter (2015). Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport <https://www.regeringen.se/contentassets/926ac0a6a55940d69961ab-07466dacab/crc-kommittens-slutsatser-och-rekommendationer-2015-03-06-svensk-oversattning.pdf>
- Kahlmeter, A., Bäckman, O. & Brännström, L. (2018). Housing Evictions and Economic Hardship. A Prospective Study. European Sociological Review, 34(1), s. 106–119. <https://doi.org/10.1093/esr/jcx087>
- Kjellbom, P. (2016). Socialtjänstens hyresrättsliga roller vid risk för påtvingad avflyttning från bostad. Socialvetenskaplig tidskrift, 20(1). doi: 10.3384/SVT.2013.20.1.2443.

- Kjellbom, P. (2013). Vräkta barn, Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-35.pdf>
- Kronofogden (u.å.) Du eller företaget ska vräkas. <https://kronofogden.se/nagon-har-ett-krav-mot-dig/du-ska-betala-eller-gora-nagot-verkstallighet/du-kan-inte-betala-eller-gora-nagot/du-eller-foretaget-ska-vrakas> [2025-01-07]
- Nilsson, I. (2024). Self-initiated moves during the formal eviction process: Findings from Swedish Register Data. International Journal of Social Welfare, 33(4), s. 897-911, <https://doi.org/10.1111/ijsw.12646>
- Socialdepartementet (2024). En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter. <https://www.regeringen.se/contentassets/aac5e97ddbe247acb6baeccd5addf37d/en-forebyggande-socialtjanstlag--for-okade-rattigheter-skyldigheter-och-mojligheter.pdf>
- Socialstyrelsen (2023). Kartläggning av hemlösheten 2023 – Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2024-2-8927.pdf>
- Socialstyrelsen (2022). Stöd för socialtjänsten i arbetet med att förebygga avhysningar. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-7914.pdf>
- Socialstyrelsen (2007). Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar. En strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. <https://www.hyresbostader.se/Global/DisplayDocument.ashx?guid=aed5d5fb-bf63-4589-937e-0205779e198b>
- Stenberg, S., Kjellbom, P., Borg, I. & Sonmark, K. (2011). Varför vräks barn fortfarande? https://www.socarb.su.se/polopoly_fs/1.70491.1326701246!/menu/standard/file/Varf%C3%B6r%20vr%C3%A4ks%20barn%20fortfarande.pdf
- Tsai, J., & Huang, M. (2018). Systematic review of psychosocial factors associated with evictions. Health Soc Care Community, 27(3), doi: 10.1111/hsc.12619

- von Otter, C., Bäckman, O., Stenberg, S. & Qvarfordt Eisenstein, C. (2017). Dynamics of Evictions: Results from a Swedish Database. European Journal of Homelessness, 11(1). https://www.feantsaresearch.org/download/feantsa-ejh-11-1_a2-v048570557296956424269.pdf

Juridiska källor:

- SFS 1970:994. Jordabalk.
- SFS 1990:746. Lag om betalningsföreläggande och handräckning.
- SFS 1991:614. Bostadsrättslag.
- SFS 2018:1197. Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Datamaterial:

- Boverket (2024). Kommunernas särskilda boendelösningar - BME 2024. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/opp-na-data/bostadsmarknadsenkaten/>
- Kronofogden (2024). Vräkningar 1982 till och med 2023. Statistik på riksnivå. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Kronofogden (2024). Antal barn berörda av vräkning 2008 till och med 2023. Statistik redovisas på län och kommun. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Kronofogden (2024). Antal barn berörda av vräkning, januari–juni 2008 till och med 2024. Statistik redovisas på län och kommun. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Kronofogden (2024). Fördjupad statistik av vräkningar som berört barn 2023. Statistiken redovisas på län och kommun. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Kronofogden (2023). Fördjupad statistik av vräkningar som berört barn 2022. Statistiken redovisas på län och kommun. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Kronofogden (2022). Fördjupad statistik av vräkningar som berört barn 2021. Statistiken redovisas på län och kommun. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>
- Statistiska centralbyrån (2024). Genomsnittlig årshyra per kvm för riket. År 1969 - 2024. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BO_BO0406_BO0406G/BO0406TabAh/

A photograph of several brown cardboard boxes stacked against a dark red, textured wall. The boxes are of various sizes and are arranged in a way that suggests they are being moved or stored. The lighting is soft, highlighting the texture of the cardboard and the wall.

BOSTAD2030

arena idé